

СТАНОВИЩЕ

от доц. д-р Марина Пиронкова,

щатен преподавател в Софийския университет „Св. Климент Охридски“, Факултет по науки за образованието и изкуствата, катедра Социална педагогика и социално дело
за дисертационен труд за присъждане на образователната и научна степен „доктор“
в област на висше образование 1. Педагогически науки,
професионално направление 1.2. Педагогика (Сравнително образование)
на тема:

РАЗВИТИЕ НА МЕКИ УМЕНИЯ В ПРОЦЕСА НА ДОМАШНО ОБРАЗОВАНИЕ: МЕЖДУНАРОДНО СРАВНИТЕЛНО ИЗСЛЕДВАНЕ

автор: **Гергана Антонова Сакарски**

научен ръководител: **проф. дпн Николай Попов**

1. Съответствие на процедурата с действащата нормативна уредба.

Становището е изготвено въз основа на заповед на Ректора на СУ „Св. Климент Охридски“ № РД-38-641/ 18.11.2024 г. по процедурата за провеждане на защита за присъждане на образователната и научна степен „доктор“ на дисертационен труд на тема: „Развитие на меки умения в процеса на домашно образование: международно сравнително изследване“ на Гергана Антонова Сакарски, редовен докторант по професионално направление 1.2. Педагогика, докторска програма „Сравнително образование“ с научен ръководител проф. дпн Николай Попов.

2. Общо биографично представяне на кандидата.

Гергана Сакарски завършва през 2008 г. бакалавърска степен Икономика и мениджмънт в университета „София – Антиполес“ в Ница, Франция, където през 2009 г. завършва и магистърска степен „Корпоративни стратегии и международно развитие“. Има повече от десетгодишен опит като консултант и координатор на кариерни семинари.

3. Актуалност на проблематиката на дисертационния труд.

Домашното образование е въпрос, който засяга ограничен кръг деца и семейства, но неговите особености и възможности са от значение за осмисляне на многообразието на образованието в променящия се съвременен свят, а развитието на меки умения е актуална тема в настоящето, белязано от силна динамика не само по отношение на научното познание, но и в областта на труда и обществените процеси.

4. Структура и съдържание на дисертационния труд

В структурно отношение дисертационният труд следва утвърдената практика на разгръщане на изследването в увод, три глави и заключение, които са следвани от декларация за оригиналност, научни приноси, литература /източници/, благодарности и 5 приложения – общо 185 страници.

В увода авторът обосновава интереса към темата и нейната актуалност. Въпреки че засяга една твърде малка част от децата и младежите – не само за България, но и за други страни в различни части на света, домашното образование и неговите възможности за развитие на способностите на човека са тема, която заслужава задълбочено изследване. Методологическата част е поставена в увода и са дефинирани цел, задачи, обект и предмет на изследване. Представени са теоретичните и емпиричните методи на изследване, които отговарят на целта на изследването.

В първата глава е изследван проблемът за домашното образование, като фокусът е върху дефинирането му, мотивите за избор на домашно образование при наличието на достъпно обществено училище. Авторът разглежда в съответния национален контекст понятия като домашно образование и домашно обучение, home schooling, home education, instruction dans la famille, unschooling, като анализира нюансите, отразяващи същностни особености.

Мотивацията на родителите за избор на домашно образование при наличие и дори при задължение за училищно образование е важен аспект на проблема за домашното образование и Г. Сакарски го изследва в неговия исторически и съвременен контекст. Изтъкнати са основни мотиви, свързани с личен опит, недоверие към училищната среда, религиозни убеждения и др. и е подчертана констатацията на Kunzman & Gaither (2020) „Мотивацията е силно динамичен елемент, който може да се промени във времето...” (с.20). Подходите, стиловете и практиките на родителите, осъществяващи домашно образование, са анализирани с акцент върху стиловете на домашно образование (Lovette 2021). Гертана Сакарски предлага и собствена класификация на подходите на домашно образование на базата на методите на обучение и целите на родителите. Авторът демонстрира научна коректност, като очертава спецификата на изследването на домашното образование и неговите ограничения – невъзможност за формиране на представителна извадка, ориентираност към изследване на случай, случаи на пристрастност на изследователи. В последната част от първата глава – 1.2. е реализирано сравнително изследване на нормативната рамка на домашното образование в 6 страни: Англия, България, Канада, САЩ, Франция и Южна Африка. Анализът извежда значително многообразие в регламентирането, отразяващо влиянието на традициите и културните особености. Г. Сакарски установява пряка връзка между степента на централизация на образованието и регулирането на домашното образование.

Втората глава е посветена на проблема за дефиниране на меките умения и възможността за тяхното развитие в контекста на домашното образование. Авторът се ориентира към широк кръг от източници при изследването на меките умения – икономически, политически, педагогически, и предлага набор от 50 умения, разпределени в 10 групи: адаптивност, комуникационни умения, креативност и творческо мислене, критическо мислене, междуличностни умения, лидерство, решаване на проблеми, работа в екип, умения за управление на времето, етика. Авторът изяснява значимостта на десетте групи меки умения и предлага педагогически подходи за тяхното развитие в условията на домашното образование. И тук, както и в предишните части, Г. Сакарски създава таблици и графики, които да онагледят анализа и да представят в обобщен вид идеите на автора.

Третата глава представя резултатите от международно сравнително изследване на меките умения у домашно образовани лица. Изследваните лица са от 7 държави, които включват България, Испания, Канада, Намибия, САЩ, Франция и Южна Африка. Емпиричното изследване включва серия от интервюта с домашно образовани лица, анкетни проучвания с домашно образовани лица и с родители на домашно образовани лица. Изследваните чрез интервю лица оценяват своята

практика на домашно образовани лица и придобитите меки умения. Анкетата на домашно образовани лица включва 33 респонденти от 5 страни, които оценяват 50те меки умения, изведени от Г. Сакарски, по 5степенна скала. Най-високо оценени при самооценката на анкетираните са „нагласа за учене и растеж“, „логически разсъждения“, емпатия“ и „отговорност“, „умение за писмена комуникация“ и „въображение“, които в анализа се свързват с възможностите на семейството за възпитание в домашна среда. На с. 149 авторът отбелязва наличието на анкетирани, които не биха избрали домашно образование за своите деца – 15%. Има ли връзка между тези данни и страната, от която са анкетираните?

Изследователският фокус в третата глава е сравнението, което се осъществява в две насоки: сравнение на самооценката на меките умения според страните, в които живеят участниците в изследването; и сравнение на оценките на меките умения според родителския подход и образователните подходи, използвани от родителите. Първата насока на сравнението включва България, Канада, САЩ и Южна Африка. Авторът установява сходство при оценката на развитието на повечето меки умения в четирите страни, но и някои специфични за всяка страна различия. При втората насока изследователски данни недвусмислено извеждат като водещ умерено структурирания подход в изследваните страни (с изключение на Франция) и авторитетния стил на възпитание.

Изводите и препоръките в заключението отразяват анализа на темата в теоретичната и емпиричната част. Авторът поставя редица препоръки, най-значимите от които са: развитие на меките умения в по-широк план като част от дейността на педагози, социални работници и т.н. , както и препоръката за валидиране на знанията и уменията на домашнообразованите лица в България.

5. Научнотеоретични и практико-приложни приноси.

Приносите са седем и без да са групирани като научнотеоретични и практико-приложни отразяват коректно постигнатото в теоретичното и емпиричното изследване.

6.Автореферат.

Авторефератът отговаря на изискванията и възпроизвежда в структурно и съдържателно отношение дисертационния труд. Обемът на автореферата е 37 страници и е добре оформен.

7. Публикации по темата на дисертацията.

Публикациите на Г. Сакарски са самостоятелни и отразяват в съдържателно отношение темата на дисертацията. Те са общо 5 , като 3 от тях са на английски език и са в издания от международни форуми по сравнително образование. Другите две са в сборници от конференциите на ФНОИ от 2022 и 2023 година.

8. Бележки , препоръки, въпроси.

Във връзка с препоръките в заключението искам да поставя на Г. Сакарски следния въпрос: Какви трябва да бъдат обучителните модули за домашнообразоващи родители, при отчитане на установеното многообразие от мотивация, подходи и практики?

9. Заключение

Дисертационният труд притежава необходимите качества, оформен е добре и отговаря на изискванията на Закона за развитие на академичния състав и Правилника на Софийския университет „Св. Климент Охридски“ за придобиване на научни степени и звания. Темата е актуална, авторът е демонстрирал умения за провеждане на научно изследване в областта на сравнителното образование, за анализ и интерпретация на изследователските резултати, за оформяне на научен труд. Научната стойност и приносите на дисертацията са значими и допринасят за обогатяването на познанието за домашното образование като успешна практика в страни от различни континенти. Дисертационният труд и публикациите изпълняват наукометричните показатели и отговарят на минималните национални изисквания за присъждане на образователната и научна степен „доктор“.

Въз основа на това давам положителна оценка на дисертационния труд и предлагам на уважаемото научно жури да присъди образователната и научна степен „доктор“ на Гургана Антонова Сакарски в област на висше образование 1. Педагогически науки, професионално направление 1.2. Педагогика (Сравнително образование).

23.01.2025 г.

Доц. д-р Марина Пиронкова